

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี ร่วมกับ เครือข่ายความร่วมมือ
มหาวิทยาลัยนเรศวรราชชนครินทร์ และมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

Proceedings

การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 6

เรื่อง

สร้างสรรคงานวิจัยเพื่อขับเคลื่อนประเทศ
สู่ความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนในยุค

Thailand 4.0

(วิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตรนวัตกรรม)

18 ตุลาคม 2017

ณ อาคารเรียนรวมเฉลิมพระเกียรติ

มหาวิทยาลัยฟาฏอนี

ความหลากหลายของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง (*Duriozibethinus Murray*) ในตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

พาศิเมาะ อาแยกาจิ¹, ฉันทนา รุ่งพิทักษ์ไชย², นัสรี มะแน¹, มูฮำหมัดตายุดิน บาสะคีรี¹, ชูไบดี โตะโมะ¹,
ประยูร ดำรงรักษ์², รอฮานา ดาคาเฮง²

¹ ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ สถาบันวิจัยและพัฒนาชายแดนภาคใต้ มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

² คณะวิทยาศาสตร์เทคโนโลยีและการเกษตร มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา

บทคัดย่อ

การศึกษาทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง (*Duriozibethinus Murray*) ในตำบลลำพะยา อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ระหว่างเดือนพฤศจิกายน 2558 ถึงเดือนสิงหาคม 2559 เพื่อศึกษาลักษณะสัณฐาน การตั้งชื่อ และ การใช้ประโยชน์ มีวิธีการวิจัยดังนี้ จัดเวทีประชาคมเพื่อศึกษาความต้องการของชุมชน สัมภาษณ์เจ้าของสวน เก็บตัวอย่างและสภาพแวดล้อมแหล่งที่อยู่ จากกลุ่มตัวอย่างทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง 51 ต้น จำแนกได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มเบ็ดเตล็ด (ทรงผลกลมแป้นหรือกลมรีหรือทรงกระบอก) พบมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มทองย้อย (ทรงผลรูปไข่) กลุ่มกบ (ทรงผลกลม และรูปไข่) กลุ่มก้านยาว (ทรงผลกลมรีและไข่กลับ) และกลุ่มกำป็น (ทรงผลรูปขอบขนาน) ไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้ 26 ต้น สำหรับทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในลำพะยามีลักษณะที่โดดเด่น เช่น มีรสชาติดหวานมัน หรือเนื้อสีขาว เช่น ไอ้กะทิ หรือทรงผลที่แปลกตาคล้ายปลีกล้วย เช่น ยาดง นอกจากนี้การตั้งชื่อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองก็มีลักษณะเฉพาะตัว เช่น ทุเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ ได้แก่ หมาคาบมาจากเนื้ออร่อยจนหมาคาบไปกิน การใช้ประโยชน์จากทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองใช้เป็นอาหาร กินเนื้อผลสุก ทำขนมต่างๆ และแปรรูปโดยการกวน เมล็ดนำมาเพาะเพื่อทำต้นตอสำหรับทุเรียนพันธุ์การค้า นอกจากนี้เนื้อไม้ต้นทุเรียนนำมาใช้ทำเครื่องเรือนประเภทไม้รับน้ำหนักมากๆ เช่น กรอบประตู และหน้าต่าง เป็นต้น

คำสำคัญ : ทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง สายพันธุ์ ตำบลลำพะยา

Local Durian Cultivars (*Duriozibethinus* Murray) inLampaya Sub-District, MuangYalaDistrict, Yala Province.

Patimoh Ayaekachi¹, Chanthana Rungphithakchai², Nasree Manae¹,
Muhammadtajudin Bahakheeree¹,Subaidee Tohmoh¹,
Prayoon Damrongrak²Rohana Dakahang¹

¹Biodiversity Center, in Commeration of 72nd Anniversary QueenSirikit.YalaRajabhat University.

²Faculty of Science Technology and Agriculture

Abstract

The study of local durian cultivars (*Duriozibethinus* Murray) in Lamphaya Sub-District,MuangYalaDistrict, Yala Province was surveyedduring September 2015–August2016. The objectives are to study the diversity of varieties, morphological characteristicsand utilization. The research methods were people forum of the community needs, interviewing with the durian orchard owners, collecting of the durian samples, the habitat environment and laboratory study.The samples were 51 local durian trees which divided into 5 groups: Bed Ta Led which was found the most, Tong Yoi, Kob, Karn Yao and Kam Pan, respectively; the unidentified species were 26 trees. For the local durian species in Lamphaya the outstanding characteristics such as sweet. Some variety such as Ya Tong produced a shape of fruit likes banana blossom, Ai Ka Ti is white flesh that like the coconut milk.Moreover, the name of local durian was unique according to its relation with animal such as MhaKaab which came from its sweetness so dogs favored it. According to the of variety was from the epiphytic plants that attached or hung around the durian trees, such as Philo came from Philodendron which tied around the durian trees. People consume durians by eating ripe and made into dessert, for example, sticky rice with durian in coconut milk and durian paste. However, The local durian species were not made as dried chips as its flesh is thinner and pulpy than economic durian species.Further than that the durian woods were also made for light household furniture, e.g door frame, window frame and other.

Keywords: Local Durian cultivars (*Duriozibethinus* Murray), variety, Lamphaya Sub-district

บทนำ

ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจัดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญชนิดหนึ่งในตำบลลำพะยา นิยมรับประทานผลสุกที่มีรสชาติหวานมัน รับประทานสดและแปรรูปเป็นทุเรียนกวน ทั้งส่งขายภายในจังหวัด จนพัฒนาเป็นสินค้าในโครงการหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (โอท็อป) ระดับ 5 ดาว จำหน่ายทั้งในและต่างประเทศ (ภูษิสส์ พิรุณละออง, 2558) แต่ในปัจจุบันแหล่งที่อยู่ของพันธุ์พืชตลอดจนแนวกระจายพันธุ์พืชถูกคุกคามและถูกทำลายเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้พืชหลายชนิดเสี่ยงต่อการสูญพันธุ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองซึ่งเป็นต้นกำเนิดของทุเรียนพันธุ์การค้า (มะเสาดิ ไส้สากา, 2558) สำหรับตำบลลำพะยาพื้นที่ปลูกทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองลดลงและบางส่วนถูกตัดโค่น ทั้งเพื่อใช้ประโยชน์จากเนื้อไม้และเปลี่ยนเป็นพื้นที่ปลูกทุเรียนพันธุ์การค้า เช่น พันธุ์ชะนี ก้านยาว หมอนทอง และพวงมณี ทำให้ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองลดจำนวนลงมาก มีโอกาสสูญพันธุ์ได้ หากไม่มีการวางแผนและดำเนินการอนุรักษ์อย่างจริงจัง [ต่อละาะ สาและ (สัมภาษณ์) 25 เมษายน 2557]

คนในชุมชนตำบลลำพะยา ร่วมกับศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ ได้เล็งเห็นความสำคัญของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองจึงร่วมมือกันวิจัย เพื่อรวบรวมสายพันธุ์ ศึกษาลักษณะสัณฐานและขยายพันธุ์ทุเรียนพื้นเมือง เพื่อให้ประชาชนกลับมานิยมปลูก หรือรักษาพันธุ์ไว้ หรือพัฒนาเป็นผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม ซึ่งเป็นแนวทางหนึ่งในการอนุรักษ์และใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะสัณฐานของทุเรียนพื้นเมืองในตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
2. เพื่อศึกษาที่มาของชื่อทุเรียนพื้นเมืองในตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา
3. เพื่อศึกษาประโยชน์จากทุเรียนพื้นเมืองในตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา

วิธีดำเนินการวิจัย

1. **การจัดเวทีประชาคม** เพื่อศึกษาความต้องการของคนในชุมชน เกี่ยวกับทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง โดยเชิญตัวแทนจาก 7 หมู่บ้าน คือ หมู่ 1 บ้านเหนือหมู่ 2 บ้านลำพะยาหมู่ 3 บ้านพรหมหมู่ 4 บ้านท่าเยียบหมู่ 5 บ้านตะวันออก หมู่ 6 บ้านทองลิ้นและ หมู่ 7 บ้านต้นหยีเพื่อให้คนในชุมชนเสนอชื่อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีลักษณะเด่นด้านต่างๆ เช่น รสชาติอร่อย เมื่อนำไปกวนมีสีสวย รูปร่างแปลกๆ เมล็ดแข็งแรงเหมาะแก่การใช้เป็นต้นตอให้ทุเรียนพันธุ์ดี เป็นต้น และรับสมัครเจ้าของสวนที่มีความต้องการเข้าร่วมโครงการ

2. **การสัมภาษณ์เจ้าของสวน** โดยสัมภาษณ์เจ้าของสวนเกี่ยวกับทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ด้านต่างๆ เช่น ตำแหน่งสวนชื่อสายพันธุ์ทุเรียน ที่มาของชื่อ ตำแหน่งของต้น ลักษณะเด่น ช่วงเวลาออกดอก ช่วงเวลาเก็บผล การใช้ประโยชน์ เป็นต้น

3. **การเก็บข้อมูลภาคสนามเพื่อเก็บตัวอย่างทุเรียนและสภาพพื้นที่ที่อยู่ของทุเรียนแต่ละต้น** 1. การศึกษาลักษณะสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ดังนี้ ลำต้น ศึกษาเกี่ยวกับความสูง ขนาดและรูปทรงของทรงพุ่ม เส้นรอบวงลำต้น การทำมุมของกิ่งกับลำต้น ลักษณะและสีเปลือกลำต้น ยาง ใบ ศึกษาเกี่ยวกับมุมการติดของใบกับลำต้น ดอกและผลนำมาดอง เพื่อศึกษาในห้องปฏิบัติการสำหรับสภาพที่อยู่ของต้น

ทุเรียนแต่ละต้น บันทึกข้อมูล ดังนี้ พิกัดทางภูมิศาสตร์ ความสูงจากระดับน้ำทะเล อุณหภูมิ ความชื้นสัมพัทธ์ อุณหภูมิดิน ความเป็นกรดต่างของดินความชื้นของดิน

4. การศึกษาในห้องปฏิบัติการ โดยศึกษาลักษณะสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองแต่ละต้นดังนี้ ใบ ศึกษาเกี่ยวกับ สีของใบด้านบนและด้านล่าง ขนาด รูปร่าง ปลายใบ ฐานใบ ขอบใบ **ดอก** ศึกษาเกี่ยวกับ สีและรูปร่างกลีบเลี้ยง รูปร่างและปลายดอกดอกอ่อน ลักษณะช่อดอก จำนวนดอกย่อย เกสรตัวผู้ และเกสรตัวเมีย **ผล** ลักษณะผลภายนอก ได้แก่ ขนาด ลักษณะและสีก้านผล รูปทรงผล ฐานผล ปลายผล น้ำหนักและขนาดของผล สีเปลือก ลักษณะ ผิว ความยาวและการเรียงตัวของหนาม ลักษณะภายในผล ได้แก่ ความหนา สีของเปลือก จำนวนพูต่อผลลักษณะเนื้อ ได้แก่ สี ความหนา เนื้อสัมผัส ความฉ่ำของเนื้อ ความหวาน รสชาติเมล็ด ได้แก่ จำนวนเมล็ดต่อพู จำนวนเมล็ดลีบและเมล็ดที่สมบูรณ์ สี ขนาด รูปร่างจัดกลุ่มทุเรียนตามลักษณะรูปทรงผลและลักษณะอื่นๆ ประกอบกัน โดยเปรียบเทียบกับข้อมูลเอกสารทุเรียน กรมวิชาการเกษตรและบรรยายลักษณะสัณฐาน บันทึกผลของทุเรียนแต่ละต้น (กรมวิชาการเกษตร, 2547)

ผลการวิจัย

การศึกษาความต้องการในการศึกษาพันธุ์ทุเรียนพื้นเมือง จากการจัดเวทีประชาคมคนในชุมชนตำบลลำพะยา พบว่าคนในชุมชนมีความต้องการให้ทีมนักวิจัยศึกษาลักษณะสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่มีรสชาติอร่อยมากหรือมีลักษณะเด่นอื่นๆ มีเจ้าของสวนที่ต้องการเข้าร่วมโครงการจำนวน 9 สวน ในพื้นที่หมู่ที่ 2, 4, 5, 6 และ 7 รวมทั้งหมด 51 ต้น แต่ในฤดูการผลิตปี พ.ศ.2559 นี้เกิดภาวะฝนแล้ง ทำให้ทุเรียนบางส่วนไม่มีดอกและผล มีเพียง 25 ต้น ที่มีผลการศึกษารอบทุกส่วน

การศึกษาลักษณะสัณฐานของทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองแต่ละต้น เพื่อนำมาประกอบการจัดกลุ่มโดยใช้ลักษณะ ใบ ผล และหนาม สามารถแบ่งได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มเบ็ดเตล็ดพบมากที่สุด (16 ต้น) รองลงมาคือ กลุ่มทองย้อย (4 ต้น) กลุ่มกบ (3 ต้น) กลุ่มก้านยาว (2 ต้น) กลุ่มก้านป่นพบน้อยที่สุดเพียง 1 ต้น ซึ่งไม่พบกลุ่มลวงสำหรับอีก 26 ต้น ไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้ ได้แก่ ก้านยาว ขมื่น ชีพรี 2 เข้ม เขียว ขอนเนาเขาะจือโบ จือมอแร ดอรัต ตุโง เทา บาดา ปลักควาย มะเฟือง ยางพารา ยาดง 2 ยาดงบ้าน ลองกอง สีเฆะ วันขัน สาวงาม หน้าโคก หนามแดง เนื่องจากไม่มีข้อมูลดอกหรือผล

จากการศึกษาทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง ในตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา จำนวน 51 ต้น พบ 25 ต้นที่มีโครงสร้างสำคัญที่ใช้ในการจำแนกรับวัน จัดรูปวิธานการจำแนก(ตารางที่ 1และภาพที่ 1-5)

ตารางที่ 1 การจำแนกทุเรียน

ลำดับ	ลักษณะใบ	ทรงผล	ลักษณะนามผล	กลุ่มทุเรียน	การจำแนก
1	- ใบแบบรูปไข่ ขอบขนาน - ปลายใบแหลม โค้ง - ฐานใบกลมมน	- ทรงผลกลม - หรือกลมรี - หรือกลมแป้น	หนามผลมีโค้งงอ	กลุ่มกบ 1. เปลือกลำต้นเรียบ ปลายใบเรียวแหลม ผลรูปไข่..... 1. เปลือกลำต้นแตกเป็นสะเก็ด ปลายใบมี ดิ่งแหลม ผลกลม..... 2. ใบรูปขอบขนาน เนื้อแข็งสีเหลืองอ่อน เม ลี ด รู ป ท ร ง ข อ บ ขนาน..... 2. ใบรูปไข่ เนื้อนุ่มสีเหลือง เมล็ดรูป ไข่.....	หมาก ข้อ 2 กุนิง หัวินหลุด
2	- ใบแบบป้อม กลางใบ - ปลายใบเรียว แหลม - ฐานใบแหลม หรือมน	- ท ร ง ผล รู ป ทรงกระบอก - หรือรูปรี	หนามผลเว้า	กลุ่มลาวง	ไม่พบ
3	- ใบแบบป้อม ปลายใบ - ปลายใบเรียว แหลม - ฐานใบเรียว	- ทรงผลรูปไข่กลับ - หรือกลม	หนามผลนูน	กลุ่มก้านยาว 1. ทรงพุ่มกลม ผลกลมรี เนื้อสี ขาว..... 1. ทรงพุ่มรูปปิระมิด ผลรูปไข่กลับ เนื้อสี เหลือง.....	หมากคาบ ไอ้บอล
4	- ใบยาวเรียว - ปลายใบเรียว แหลม - ฐานใบแหลม	- ทรงผล รูปขอบขนาน	หนามผลแหลมตรง	กลุ่มกำป็น 1. ทรงพุ่มรูปทรงรี ทรงผลรูปขอบ ขนาน.....	ชูแด

ตารางที่ 1(ต่อ)

ลำดับ	ลักษณะใบ	ทรงผล	ลักษณะนามผล	กลุ่มทุเรียน	การจำแนก
5	- ใบแบบป้อม ปลายใบ -ปลายใบเรียว แหลม -ฐานใบมน	ทรงผลรูปไข่	หนามผลนูนปลายแหลม	กลุ่มทองย้อย 1. ทรงพุ่มรูปขอบขนาน กิ่งทำมุมกับลำต้น กว้าง..... 1. ทรงพุ่มไม่เป็นระเบียบ กิ่งทำมุมกับลำต้น แคบ..... 2. เปลือกลำต้นแตกเป็นสะเก็ด.... 2. เปลือกลำต้นขรุขระ..... 3. เปลือกผลสีน้ำตาล เนื้อสีขาว เมล็ดรูปไข่ กลับ..... 3. เปลือกผลสีน้ำตาลแดง เนื้อสีเหลืองอ่อน เมล็ตรูปขอบขนาน...	แตแปะ ข้อ 2 ข้อ 3 ส้มแขก จันทขาว เปลือกแดง
6	- ใบป้อมกลางใบ หรือรูปไข่ ขอบ ขนาน - ปลายใบเรียว แหลม - ฐานใบแหลม	- ทรงผลกลมแป้น - หรือกลมรี -หรือทรง กระบอก	- หนามผลเว้าปลาย แหลม - หรือนูนปลายแหลม	กลุ่มเบ็ดเตล็ด 1. ทรงพุ่มไม่เป็นระเบียบ..... 2. กิ่งทำมุมกับลำต้นแคบ..... 3. เปลือกลำต้นขรุขระ เนื้อแข็ง สีเหลือง ครีม เมล็ดรูปขอบขนาน....	ข้อ 2 ข้อ 3 ลำเท็ง

หรือมัน			<p>3.เลือกลำต้นแตกเป็นสะเก็ด เนื้อนุ่ม สีเหลือง เมล็ดรูปไข่กลับ.</p> <p>2. กิ่งทำมุมกับลำต้นกว้าง.....</p> <p>4. .เลือกลำต้นขรุขระ เนื้อนุ่ม สีขาว เมล็ดรูปไข่.....</p> <p>4.เลือกลำต้นแตกเป็นสะเก็ด เนื้อนุ่ม สีเหลืองอ่อน เมล็ดขอบขนาน.....</p> <p>1.ทรงพุ่มกลม หรือรูปครึ่งวงกลม หรือรูปรี หรือรูปขอบขนาน หรือรูปปิระมิด.....</p> <p>5.กิ่งทำมุมกับลำต้นแบบตั้งฉาก หรือมุมกว้าง.....</p> <p>6.ใบรูปขอบขนาน ผลกลมรี หนามผลนูน เนื้อรสชาติหวาน.....</p> <p>6.ใบป้อมกลางใบ ผลกลม หนามผลโค้งงอ เนื้อรสชาติหวาน</p>	<p>กะบ่าง</p> <p>ข้อ 4</p> <p>กล้วย</p> <p>ชี้หนอน</p> <p>ข้อ 5</p> <p>ข้อ 6</p> <p>จอมปลวก</p>
---------	--	--	---	---

ตารางที่ 1(ต่อ)

ลำดับ	ลักษณะใบ	ทรงผล	ลักษณะหนามผล	กลุ่มทุเรียน	การจำแนก
				ปนชม.....	กอข้า
				5.กิ่งทำมุมกับลำต้นแคบ.....	ข้อ 7
				7.เลือกลำต้นเรียบ เปลือกผลสีเขียวเข้ม ผลรูปขอบขนาน.....	ไอ้เขียว
				7.เลือกลำต้นขรุขระ หรือแตกเป็นสะเก็ด.....	ข้อ 8
				8.ใบรูปขอบขนาน ปลายใบเรียวแหลมฐานใบมน.....	ข้อ 9
				9.ผลรี หรือทรงกลม หรือกลมรี...	ข้อ 10
				10.หนามผลนูนแหลมตรง เนื้อสีขาว หรือสีเหลืองซีด.....	ข้อ 11
				11.หนามรอบขั้วผลจุ่มเข้า เนื้อนุ่ม หวานจืด เมล็ดรูปไข่.....	ไอ้กะทิ
				11.หนามรอบขั้วผลตรง เนื้อแข็ง รสหวาน เมล็ดรูปขอบขนาน.....	ชี้พำ
				10.หนามผลโค้งงอ หรือเว้า เนื้อสีเหลือง.....	ข้อ 12
				12.ทรงพุ่มรูปปิระมิด เมล็ดกลมรี.....	ลำโพง
				12.ทรงพุ่มกลม เมล็ดรูปไข่กลับ..	ยาดง
				9.ผลทรงกระบอก หรือขอบขนาน หรือไข่กลับ.....	ข้อ 13
				13.หนามผลนูนปลายแหลม เนื้อนุ่มถึงและ เมล็ดรูปขอบขนาน....	โคหัง
				13.หนามผลโค้งงอ เนื้อแข็ง เมล็ดรูป	ต่อไม้

				ไซ..... 8.ใบรูปป้อมปลายใบ หรือป้อมกลาง ใบ..... 14. ทรงพุ่มรูปขอบขนาน หนามผลนูน เนื้อสี เหลือง ชีด เนื้อ แข็ง ปาน กลาง..... 14.ทรงพุ่มรูปรี หนามผลโค้งงอ เนื้อสี เหลือง เนื้อนุ่มไม่แฉะ.....	ข้อ 14 เทียม ฟิล

ภาพที่ 1 กลุ่มกบ A : หมาก B : กุNING C: หวีนหลุด

ภาพที่ 2 กลุ่มก้านยาว A : หมาคาบ B : ไอ้บอล

ภาพที่ 3 กลุ่มกำป็น A: ชูแด

ภาพที่ 4 กลุ่มทองย้อย G: ตแปะ H: จินขาว I: ส้มแขก J: เปลือกแดง

ภาพที่ 5 กลุ่มเบ็ดเตล็ด A: กอซ่า B: ชีพรั้า C: พิโล D: ลำโพง E: ลำเท็ง F: จอมปลวก G: โคหัง H: ยาดง I: เทียม J: บูรง K: ไร่เขียว L: กล้าย

การตั้งชื่อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลลำพะยา พบทั้งตั้งชื่อตามลักษณะ รูปทรง สีของเนื้อ ผู้เพาะขยายพันธุ์ และสถานที่ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 การตั้งชื่อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลลำพะยา

ลำดับ	การตั้งชื่อตามลักษณะต่างๆ	ชื่อพื้นเมือง	ที่มาของชื่อพื้นเมือง
1	ตั้งชื่อตามลักษณะรูปทรงผลภายนอก	กุนิง	ชื่อกุนิงมาจากเปลือกผลสีเหลือง ซึ่งกุนิง (มลายูท้องถิ่น) แปลว่าเหลือง
		หวันหลุด	ชื่อหวันหลุดมาจาก ผลมักหล่นจากต้นในขณะที่ผลยังไม่แก่
		ไอบอล	ชื่อไอบอล มาจากทรงผลกลมคล้ายลูกบอล เวลาหล่นพื้นเสียงดังมาก
		เปลือกแดง	ชื่อเปลือกแดงมาจากเปลือกผลสีแดง
		ซีพร้าว1	ชื่อซีพร้าวมาจากรูปทรงและเปลือกผลสีเขียวคล้ายฟักเขียว ซึ่งภาษาล้านนา เรียกว่าลูกซีพร้าว
		ยาดง1	ชื่อยาดงมาจากทรงผลคล้ายปลีกล้วย ยาดง (มลายูท้องถิ่น) แปลว่าปลีกล้วย
		ลำโพง	ชื่อลำโพงมาจากรูปทรงผลที่มีลักษณะกลมคล้ายลำโพง อยู่เป็นช่อรวมกัน
		ไอเขียว	ชื่อไอเขียวมาจากเปลือกผลสีเขียวเข้ม
		ก้านยาว	ชื่อก้านยาวมาจากก้านที่ยาว
		เทา	ชื่อเทามาจากเปลือกผลสีเทา
		บาดา	ชื่อบาดามาจากทรงผลแบนๆ คล้ายหมอน บาดา (มลายูท้องถิ่น) แปลว่าหมอน
		มะเฟือง	ชื่อมะเฟืองมาจากผลที่รูปทรงคล้ายผลมะเฟือง ร่องผลชัดเจน
		ยาดง2	ชื่อยาดงมาจากผลคล้ายหัวปลีกล้วย (มลายูท้องถิ่น) แปลว่า ปลีกล้วย
		ยาดง รูมะหะ	ชื่อยาดงรูมะหะมาจากทรงผลคล้ายปลีกล้วยและปลุกบริเวณหลังบ้านซึ่งยาดง (มลายูท้องถิ่น) แปลว่า ปลีกล้วย รูมะหะ (มลายูท้องถิ่น) แปลว่าบ้าน
		หนามแดง	ชื่อหนามแดงมาจากปลายหนามสีแดง
		ซีพร้าว2	ชื่อซีพร้าวมาจากเปลือกทุเรียนสีเทานวลคล้ายผลฟักแก่ คำว่า “ซีพร้าว” เป็นภาษาปักษ์ใต้ หมายถึง “ฟัก”
เขียว	ชื่อเขียวมาจากเปลือกผลสีเขียว		
ขอแฉ	มีลักษณะคล้ายหอยโข่ง ขอแฉ (มลายูท้องถิ่น) แปลว่าหอยโข่ง		

ตารางที่ 2(ต่อ)

ลำดับ	การตั้งชื่อตามลักษณะต่างๆ	ชื่อพื้นเมือง	ที่มาของชื่อพื้นเมือง
1	ตั้งชื่อตามลักษณะรูปทรงผลภายนอก	จือโบ	ชื่อจือโบ (มลายูท้องถิ่น) แปลว่า ขวด มาจากรูปทรงผลคล้ายขวด
2	ตั้งชื่อตามลักษณะรูปทรงผลภายใน	จิ้นขาว	ชื่อจิ้นขาวมาจากเนื้อผลที่มีสีขาว เหมือนคนจีนที่ผิวขาว
		ซีมัน	ชื่อซีมันมาจากเนื้อผลมีสีเหลืองคล้ายซีมัน ซีมัน เป็นการออกเสียงคำว่า ซีมัน
		ไอกะทิ	ชื่อไอกะทิมาจากเนื้อผลสีขาว มีรสชาติมัน อร่อยคล้ายกะทิ
		ซีมัน	ชื่อซีมันมาจากเนื้อผลสีเหลืองเหมือนซีมัน
		เข้ม	ชื่อเข้มมาจากเนื้อผลสีเหลืองเข้มรสชาติหวาน
3	ตั้งชื่อตามสถานที่ที่ต้นแรก ของทุเรียนขึ้นอยู่ใกล้กับต้น อะไร คือ ตั้งชื่อตามต้นไม้ที่ ขึ้นอยู่ใกล้ๆต้นนั้น	หมาก	ชื่อหมากมาจากมีต้นหมากปลูกใกล้ๆ ต้นทุเรียน
		ส้มแขก	ชื่อส้มแขกมาจากมีต้นส้มแขกบริเวณใกล้ต้นทุเรียน
		กล้วย	ชื่อกล้วยมาจากมีต้นกล้วยป่าบริเวณใต้ต้นทุเรียน
		กอข่า	ชื่อกอข่ามาจากในอดีตมีต้นข่าขึ้นบริเวณใกล้ต้นทุเรียน
		ต่อไม้	ชื่อต่อไม้มาจากใต้ต้นทุเรียนมีต่อไม้อยู่
		ลำหึ่ง	ชื่อลำหึ่งมาจากบริเวณใต้ต้นทุเรียน มีต้นลำหึ่งขึ้นเป็นจำนวนมาก
		ปลักควาย	ชื่อปลักควายมาจากในอดีตพื้นที่บริเวณนี้เป็นโคลน

			สำหรับเลี้ยงควาย
		ยางพารา	ชื่อยางพารามาจากต้นทุเรียนปลูกในสวนยางพารา
		ลองกอง	ชื่อลองกองมาจากใกล้ต้นทุเรียนมีต้นลองกอง
		หน้าโคก	ชื่อหน้าโคกมาจากต้นอยู่ที่พื้นลาดเอียง หันหน้ามาทางทางเดิน
4	ตั้งชื่อแบบเบ็ดเตล็ด คือ ตั้งชื่อแบบไม่ใช่หลักเกณฑ์อะไรเลย	ชูแแต่	ชื่อชูแแต่ เป็นชื่อที่คนเก่าแก่ตั้งไว้
		โคหัง	ชื่อโคหังมาจากคนเก่าแก่ตั้งไว้
		เทียม	ชื่อเทียมมาจากคนเก่าแก่ตั้งไว้
		ลีเฆะ	ชื่อลีเฆะมาจากคนเก่าแก่ตั้งไว้
		วันชั้น	ชื่อวันชั้นมาจากคนเก่าแก่ตั้งไว้
5	การตั้งชื่อจากชื่อพืชของอาศัยหรือเกาะเลื้อยพันตามต้นทุเรียน	แตแปะ	ชื่อแตแปะมาจากมีต้นหัวใจแบบเลื้อยพันทุเรียน แตแปะ (มลายูท้องถิ่น) แปลว่าติด
		พิโล	ชื่อพิโลมาจากมีต้นพิโลเคนดรอน เกาะอยู่ที่ต้นทุเรียน

ตารางที่ 2(ต่อ)

ลำดับ	การตั้งชื่อตามลักษณะต่างๆ	ชื่อพื้นเมือง	ที่มาของชื่อพื้นเมือง
6	การตั้งชื่อจากทุเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์	หมาคาบ	ชื่อหมาคาบมาจากเนื้ออร่อยจนหมาคาบไปกิน
		กะบ่าง	ชื่อกะบ่างมาจากมีตัวบ่างมาอาศัยที่ต้นทุเรียนกินผลทุเรียน
		ชืหนอน	ชื่อชืหนอน มาจากหนอนชอบเจาะกินเนื้อผล
		จอมปลวก	ชื่อจอมปลวกมาจากมีปลวกมาทำรัง บริเวณใกล้ต้น
		บุง	ชื่อบุงมาจากผลจะตกหล่น หลังจากโดนนกหรือกระรอกกิน
		ฆาเฆาะ	ชื่อฆาเฆาะ มาจากมีนกมากินผล ฆาเฆาะ(มลายูท้องถิ่น) แปลว่ากา
7	การตั้งชื่อจากลักษณะของต้น มี 4 ต้น	ดอรั๊ด	ชื่อดอรั๊ดมาจากลำต้นที่มีลักษณะเป็นตุ่ม พบบนลำต้นเป็นจำนวนมาก
		ตูโจ	ชื่อตูโจมาจากลำต้นแตกเป็น 2 ต้น มีลักษณะคล้ายต่อไม้ ซึ่งตูโจ (มลายูท้องถิ่น) แปลว่าต่อไม้
		สาวงาม	ชื่อสาวงามมาจากลำต้นแยกเป็น 2 ต้นคล้ายขาผู้หญิง
		จือมอแร	ชื่อจือมอแรมาจากผลที่ลักษณะเป็นข้อ ผลออกปลายทรงพุ่มคล้ายขานเรือน จือมอแร (มลายูท้องถิ่น) แปลว่า ขานเรือน

การใช้ประโยชน์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลลำพะยา ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาหาร โดยการรับประทานเนื้อผลสุก และทำขนมต่างๆ เช่น ข้าวเหนียวทุเรียน ทุเรียนบวดซี และส่วนที่เหลือนำมาแปรรูปโดยการกวน ไม่นิยมนำมาทอด เนื่องจากเนื้อบางเล่ง่ายกว่าทุเรียนพันธุ์อื่นๆ

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง จากสวนที่เข้าร่วมโครงการในหมู่ที่ 2,4,5,6 และ 7 จำนวน 9 สวน 51 ต้น ระหว่างเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2558 ถึงเดือนกันยายน พ.ศ. 2559 ในตำบลลำพะยา อำเภอเมืองจังหวัดยะลา ด้านความหลากหลายของกลุ่ม ลักษณะสัณฐาน แหล่งที่อยู่ และการใช้ประโยชน์ จัดกลุ่มโดยใช้โครงสร้างใบ ผล และหนาม จำนวน 25ต้น แบ่งได้ 5 กลุ่ม คือ กลุ่มเบ็ดเตล็ดพบมากที่สุด รองลงมาคือกลุ่มทองย้อย กลุ่มกบ กลุ่มก้านยาว และกลุ่มก้านน้อยที่พบน้อยที่สุดเพียง 1 ต้น และไม่สามารถจำแนกกลุ่มได้จำนวน 26ต้น เพราะตัวอย่างไม่ครบสมบูรณ์ เนื่องจากสภาพอากาศที่แห้งแล้ง ในเดือนมีนาคมถึงเดือน

มิถุนายน 2559 (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2559) ซึ่งเป็นระยะที่ทุเรียนออกดอกหรือติดผล เมื่อต้นทุเรียนได้น้ำไม่เพียงพอ ทำให้ดอกร่วงหรือไม่ติดผล

การตั้งชื่อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลลำพะยา สอดคล้องกับ แสวง ภูศิริ (2530) ซึ่งตั้งชื่อตามลักษณะ รูปทรง สีของเนื้อ ผู้เพาะขยายพันธุ์ และสถานที่ นอกจากนี้การตั้งชื่อบางพันธุ์มีความแตกต่างจากที่แสวง ภูศิริ (2530) เช่น การตั้งชื่อจากชื่อพืชอิงอาศัย หรือเกาะเลื้อยพันตามต้นทุเรียน ได้แก่ แต่แปะมาจากมีต้นหัวใจแนบเลื้อยพันลำต้นทุเรียน ซึ่งแต่แปะเป็นภาษามลายูท้องถิ่นแปลว่าติด การตั้งชื่อทุเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับสัตว์ ได้แก่ พันธุ์หมาคาบมาจากเนื้ออร่อยจนหมาคาบไปกิน ชี้นอนมาจากเมื่อผ่าผลทุเรียนจะพบหนอนอยู่ภายในเนื้อผลเป็นจำนวนมาก การตั้งชื่อจากลักษณะของต้น คือ ข้าวหลุกง่าย ได้แก่ หวันหลุด คำว่า หวัน ภาษาปักษ์ใต้ หมายถึงก้านผล เป็นต้น

แหล่งที่พบในตำบลลำพะยาอยู่ในช่วงที่ทุเรียนสามารถอยู่ได้บนพื้นที่ที่มีความสูงจากระดับน้ำทะเล 0-800 ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลลำพะยา พบที่ค่าความสูงจากระดับน้ำทะเล ที่ 24-227 เมตร ซึ่งพื้นที่พบทุเรียน ซึ่งตรงกับข้อมูลของโครงการทรัพยากรพืชในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (2001) สำหรับพื้นที่ปลูกทุเรียนส่วนใหญ่อยู่บนเขามีความลาดเอียง ทำให้การระบายน้ำได้ดี ไม่มีปัญหาน้ำขัง โดยเฉพาะพื้นที่หมู่ 6 และหมู่ 5, 4 และสภาพดิน พบทั้งดินร่วนปนดินเหนียว ดินเหนียวปนทราย ซึ่งดินร่วนปนดินเหนียวและดินเหนียวปนทราย เป็นลักษณะดินที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตทุเรียนบ้าน (สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย, 2001) ค่าความเป็นกรดต่างในลำพะยามีค่าระหว่าง 5-7 ใกล้เคียงกับพื้นที่ปลูกทุเรียนในจังหวัดนนทบุรี มีค่าความเป็นกรดต่าง 5.5-6.5 (นางสุศดา ภูมิจำรงค์, 2554) สำหรับอุณหภูมิอากาศ 26-40 องศาเซลเซียส ซึ่งอยู่ในช่วงอุณหภูมิที่ทุเรียนสามารถเจริญเติบโตได้ดีคือ 10-46 องศาเซลเซียส (ทรงพล สมศรี, 2551) ความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศร้อยละ 59-92 ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของทรงพล สมศรี(2551) พบว่าทุเรียนสามารถเจริญเติบโตและให้ผลผลิตในสภาพแวดล้อมที่มีความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศตั้งแต่ร้อยละ 30 ขึ้นไป ดังนั้นสภาพดิน อากาศ อุณหภูมิของตำบลลำพะยาจึงมีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของทุเรียนพันธุ์พื้นเมือง

ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เรื่องการใช้ประโยชน์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลลำพะยา ส่วนใหญ่ใช้ประโยชน์เพื่อเป็นอาหาร โดยการกินเนื้อผลสุก และทำขนมต่างๆ เช่น ข้าวเหนียวทุเรียน ทุเรียนบวดซี และส่วนที่เหลือนำมาแปรรูปโดยการกวน ไม่นิยมนำมาทอด เนื่องจากเนื้อบาง เละง่ายกว่าทุเรียนพันธุ์อื่นๆ แต่ผลผลิตในปี 2559 มีราคาแพงกว่าทุกปี เนื่องจากประสบปัญหาภัยแล้ง ในเดือนมีนาคมถึงเดือนมิถุนายน 2559 (กรมอุตุนิยมวิทยา, 2559) ทำให้ทุเรียนมีปริมาณน้อย จึงนิยมขายผลสด โดยมีพ่อค้ามารับราคาซื้อหน้าสวนอยู่ที่กิโลกรัมละ 35 บาท ซึ่งสามารถสร้างรายได้เสริมให้กับชาวบ้านลำพะยาในช่วงย่างพาราราคาตกต่ำ นอกจากนี้เมล็ดยังนำมาขายเพื่อนำไปเพาะเป็นต้นต่อ สำหรับทุเรียนพันธุ์การค้าเนื่องจากมีความทนต่อโรครากเน่าโคนเน่า จากเชื้อ *Phytophthora palmivora* Butler. (ทรงพล สมศรี, 2551) โดยเฉพาะต้นต่อที่ได้จากเมล็ด ทุเรียนป่าจากภาคใต้ (สุพัตรา อินทวิมลศรี และคณะ, 2555) ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด มีราคาเมล็ดสูงถึงกิโลกรัมละ 20 บาท [อุดม หอมกลิ่น (สัมภาษณ์)10 สิงหาคม 2559]ลำต้นทุเรียนนิยมนำมาสร้างบ้าน ใช้ทำเครื่องเรือน ที่ไม่ต้องรับน้ำหนักมากๆ เช่น กรอบประตูและหน้าต่าง เนื่องจากต้นสูงใหญ่ เนื้อไม้แข็งปานกลาง และมีสีแดงสวยงาม [มะสูตี มะแซ(สัมภาษณ์)15 มกราคม 2559]และ [ดอเลาะ สาและ (สัมภาษณ์)30 มกราคม 2559]ทั้งนี้ยังใช้เป็นสมุนไพร โดยใช้ใบ แก้ไข้ แก้ดีซ่าน ขับพยาธิ ทำให้หนองแห้ง เปลือกผล แก้น้ำเหลืองเสีย พุพอง แก้ฝีตาชาน คุมธาตุ เผาแก้คางทูม ไล้ยุงและแมลง เนื้อหุ้มเมล็ด แก้โรคผิวหนัง ทำให้ผีแห้ง ราก แก้ไข้ แก้ท้องร่วง (ศุนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพฯ, 2548)

แนวทางในการวิจัยต่อไปเนื่องจากปี พ.ศ. 2559 ประสบปัญหาภัยแล้ง ฝนทิ้งช่วงเป็นเวลาหลายเดือน ทำให้ทุเรียนมีผลผลิตออกมาจำนวนน้อยและฤดูกาลผลิตที่เปลี่ยนไป บางต้นไม่มีผล ดังนั้นควรให้มีการศึกษาเพิ่มเติมในฤดูกาลผลิตปีถัดไป และควรขยายพื้นที่ในการศึกษาเพิ่มเติมจากงานวิจัยในครั้งนี้ ทั้งนี้หน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนในพื้นที่หรือในจังหวัด ควรสนับสนุนและประชาสัมพันธ์ทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองในตำบลลำพะยาเป็นที่รู้จัก เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม เนื่องจากทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองของลำพวยามีรสชาติอร่อย หวานจัดและรูปทรงแปลกตา

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบคุณมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา ที่สนับสนุนงบประมาณแผ่นดินปี พ.ศ. 2559

บรรณานุกรม

- กรมอุตุนิยมวิทยา. (2559). ข้อมูลภูมิอากาศ ตั้งแต่เดือนมกราคม- สิงหาคม 2559. กรุงเทพฯ : กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.
- โครงการทรัพยากรพืชในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้. (2001). *ทรัพยากรพืชในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ 2 : ไม้ผลและไม้เคี้ยวมัน*. กรุงเทพฯ : สถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย.
- นางสุตตา ภูมิจำนงค์ ศิริพร วรกุลดำรงชัย เตือนใจ ดุลจินดา ชบาพร ชมภู จันท์ ธีรวิมล ชูตินันท์กุล และคณะ. (2554). *การศึกษารูปแบบการแปรปรวนของสภาพภูมิอากาศต่อการผลิตทุเรียนในจังหวัดจันทบุรี*. กรุงเทพฯ : กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม.
- ปัญจพร เลิศรัตน์ เบญจมาศ รัตนชินกร สุชาติ วิจิตรานนท์ ศรุต สุทธิอารมณ สมทรง ปวีณการ ธีรวิมล ธีรวิมลประดิษฐ์ สุวัฒน์จันทร์บรรณิก เสริมสุข สลักเพ็ชร. (2547). เอกสารวิชาการทุเรียน ลำดับที่ 13/2547. กรุงเทพฯ : กรมวิชาการเกษตร
- ภูษิสส์ พิรุณละออง. (2558). “บุตง” ทุเรียนกวนกลุ่มบ้านพรุ โอท็อป 5 ดาว-ของดีเมืองยะลา. [ออนไลน์]. ค้นเมื่อ 2 กันยายน 2559, จาก <http://www.komchadluek>.
- ทรงพล สมศรี. (2551). *ทุเรียนไทยและการปรับปรุงพันธุ์: กรณีศึกษาพันธุ์จันทบุรี 1 จันทบุรี 2 จันทบุรี 3: เอกสารวิชาการ ลำดับที่ 5/2551*. กรุงเทพฯ : สำนักผู้เชี่ยวชาญกรมวิชาการเกษตร.
- ศูนย์วิจัยความหลากหลายทางชีวภาพ เฉลิมพระเกียรติ 72 พรรษา บรมราชินีนาถ. (2548). *พืชสมุนไพรในลำพะยา*. สงขลา : มาสเตอร์พีชแอนด์ โครเซท จำกัด.
- สุพัตรา อินทวิมลศรีศิริพร วรกุลดำรงชัย และมาลัยพร เชื้อบัณฑิต. (2555). การคัดเลือกต้นต่อทุเรียนพันธุ์พื้นเมืองที่ทนทานหรือต้านทานต่อเชื้อรา *Phytophthora* sp. สาเหตุโรครากเน่าโคนเน่าทุเรียน. *รายงานผลการวิจัยประจำปี 2555*. กรุงเทพฯ : สำนักวิจัยพัฒนาการอารักขาพืช กรมวิชาการเกษตร.

บุคลากรกรม

- จงกลณี ขาวสุด (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาตีเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านลำพะยา ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 23 มีนาคม 2559.
- ดอเลาะ สาและ (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาตีเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านลำพะยา ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 2 กรกฎาคม 2557 และ 30 มกราคม 2559.
- พิน หอมกลิ่น (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาตีเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านลำพะยา ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 22 กุมภาพันธ์ 2559.
- ยม จันทะโร (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาตีเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านทองลิ้น ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2559.
- มะสูตี มะแซ (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาตีเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านต้นหยี ตำบลลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2559.
- ศิริรัตน์ ทองประพันธ์ (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาตีเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านต้นหยี ตำบล

ลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2559.
เสาวคนธ์ เพ็ชรพวง (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาดิเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านท่าเนียบ ตำบล

ลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2559.
อาสูมิง อุมาลี (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาดิเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านตันหยู ตำบล

ลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 15 มกราคม 2559.
อุดม หอมกลิ่น (ผู้ให้สัมภาษณ์). พาดิเมาะ อาแยกาจิ (ผู้สัมภาษณ์). ที่บ้านทองลัน ตำบลลำพะยา
อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา. เมื่อวันที่ 10 สิงหาคม 2559.